

Electrische behandeling bij het onstilbare braken van zwangeren. — CHAMPETIN DE RIBES zag hiervan uitstekende resultaten (*Annales de Gyn. et d'Obstétr.*, Mai 1895). De techniek is de volgende. De positieve electrode wordt tusschen de claviculaire inserties der sterno-cleido-mastoïdei geplaatst, de negatieve, 10 cM. groot, op de hoogte van den navel. De stroom wordt met vermijding van schokken geopend en gesloten; de applicatie duurt 15 à 30 min. Opgave der stroomsterkte ontbreekt. CATHARINE VAN TUSSENBROEK.

De pneumococcus in de oogheelkunde. (GUENOD, *La Semaine médicale* 1895, n°. 26). — In een vergadering der société française d'ophthalmologie deelde GUENOD mede, dat hij den pneumococcus gevonden heeft als oorzaak van sommige goedaardige conjunctivitides, als ook bij ernstige ulceratieve processen in de cornea. In verschillende gevallen van dacryocystitis catarrhalis werd deze microbe aangetroffen. In een geval van panophthalmitis met dacryocystitis catarrhalis werd zij in groote hoeveelheid gevonden in het pus van het oog en het slijm van het traankanaal. In een ander geval van panophthalmitis, waarop een sympathische iridocyclitis was gevolgd, werd de aanwezigheid dezer microben door enting van muizen aangetoond. DE HAAN.

INGEZONDEN.

BEHRING'S SERUM ANTIDIPHATHERICUM RHENO-TRAJECTINUM.

Naar aanleiding van enkele, door Collega's in den lande mij gestelde vragen betreffende het serum antidiphthericum, dat te Utrecht wordt bereid ten eene door het pathologisch Instituut der Rijks-Universiteit, ten andere door het kort geleden opgerichte bacterio-therapeutisch Instituut onder directie van den Heer w. c. m. VAN EETEN, civiel Ingenieur, zij het mij vergund het volgende ter kennis van belangstellenden te brengen.

Van het gelukkig toeval, dat van de vier Nederlandsche inrichtingen, die thans BEHRING's genees-serum bereiden, althans twee toezicht en contrôle met elkander gemeen hebben, maak ik gaarne gebruik, om er zorg voor te dragen, dat het door de beide Instituten te Utrecht geproduceerde serum dezelfde sterkte bezit.

De minimum-sterkte van het serum Rheno-trajectinum is voorloopig vastgesteld op circa 100 000 (ROUX). Het serum kan dus, wat zijn activiteit betreft, op een lijn worden gesteld met de beste soorten van antidiphtherisch genees-serum, die het buitenland produceert. Op de buitenlandsche praeparaten heeft ons serum evenwel dit voor, dat het noch carbol (Höchst), noch trikresol (SCHERING) bevat. Op de Fransche, dat elke infectie door eventueel in het paardenbloed aanwezige, pathogene microben met zekerheid is uitge-

oten. De aderlatingen en verdere bereiding geschieden onder streng aseptische maatregelen, en bovendien wordt het serum, om volstrekte zekerheid te erlangen, bij lagen druk door een filter van CHAMBERLAND geperst. Vrij kan dus worden gezegd, dat het serum absoluut kiemvrij is. Ten overvloede zijn de fleschjes een weinig gekamferd.

Wat de doseering betreft, hebben wij ons geheel aangesloten bij ROUX, die dadelijk de gunstigste resultaten verkreeg. In de bij het serum gevoegde instructie wordt daaromtrent het volgende gezegd:

„Om diphtherie of croup te voorkomen is het voldoende 5 cM³ van ons serum „subcutaan toe te dienen. De door die dosis verwekte immuniteit duurt „circa vier weken.

„Om diphtherie of croup te genezen zijn bij lijders, ouder dan één jaar, „een of meer injecties van 10 of 20 cM³ serum noodig. Het is de taak van „den geneeskundige het aantal injecties en de doses, die noodig zijn, te bepalen. „Hoe eer het serum wordt toegediend, hoe krachtiger zijn werking.

„In recente en tevens lichte gevallen van angina diphtherina is een eerste in- „jectie van 10 cM³ voldoende.

„In oudere of ernstige gevallen van angina diphtherina, bij *primaire croup* „of in gevallen, waar behalve de pharynx ook de neusholte of de larynx is aange- „daan, diene men een eerste injectie van 20 cM³ toe.

„Bij volwassenen kan men met dezelfde doses volstaan als bij kinderen.

„Bij kinderen, die nog geen jaar oud zijn, injiciëere men zooveel cM³ „serum als het kind maanden telt.

„Bijaldien 24 uren na de eerste injectie de pseudomembranen nog niet „zijn afgestooten, de temperatuur nog niet beneden 38° C. is gedaald, de „urine nog veel eiwit bevat of de algemeene toestand nog niet aanmerke- „lijk is verbeterd, herhale men de injectie van 10 of 20 cM³. Een derde, „ja een vierde injectie van 10 of 20 cM³, telkens 24 uren na de vooraf- „gegane, kan in oudere en ernstige gevallen wenschelijk zijn. Wegens de „buitengewone sterkte van ons serum zal in de meeste gevallen herhaling „van de injectie waarschijnlijk niet noodig zijn.”

Wijl de ervaring heeft geleerd, dat in die ziekenhuizen de beste resulta- ten zijn verkregen, waar het sterkste serum werd toegediend, en het van al- gemeene bekendheid is, dat zelfs zeer groote doses van een sterk serum on- schadelijk zijn, bestaat er volstrekt geen aanleiding, om in lichte en recente gevallen de voorkeur te geven aan een zwakker praeparaat of een kleinere dosis.

Dat de Duitse Regeering aan fleschjes, die een „einfache Dosis” (= 600 eenheden) bevatten, den adelaar hecht, is naar mijn bescheiden meening verkeerd. Contrôle van Staatswege is gewis wenschelijk, mits de eischen niet te laag worden gesteld. Hecht die contrôle haar zegel aan te zwakke praeparaten, dan sticht zij kwaad.

Het serum Rheno-trajectinum wordt afgeleverd in fleschjes van 10 cM³. Om de beoordeeling van zijn helderheid gemakkelijk te maken, koos men kleurloos glas en werden de fleschjes enkel van een nummer voorzien, dat op het guttapercha-kapje is geplaatst. De etikette is op den houten koker geplakt; zij vermeldt de herkomst van het serum, het nummer van het

fleschje, den datum van de bereiding en dien, waarna de depôthouder het serum dient terug te zenden. Voorloopig werd het raadzaam geacht het serum niet langer dan zes maanden te bewaren.

In het duister (dus in de kokers) en op een koele plaats (ongeveer 10° C.) bewaard, behoudt het serum zijn oorspronkelijke sterkte vele maanden. Kamer-temperatuur verdraagt het niet. Evenmin is het tegen bevriezen bestand. Ook in volkomen steriel serum vormt zich op den duur een bezinksel. Bewaart men het serum bij ongeveer 10° C., dan ontstaat dat bezinksel langzaam en blijft gering. Bij kamer-temperatuur heeft praecipitatie sneller plaats. Bij 37° C. ontwikkelt zich binnen weinig dagen een vrij sterk bezinksel, zonder dat daarbij bacteriën in het spel zijn. Serum, waarin een sterk bezinksel wordt aangetroffen, keure men voorzichtigheidshalve af.

In afwachting van de bepaling, dat een zóó gewichtig geneesmiddel zoo niet in alle, dan toch in bepaalde apotheken moet worden voorradig gehouden, hebben wij een aanvang gemaakt met de vestiging van depôts, waar steeds versch serum aanwezig zal zijn.

Het bacterio-therapeutisch Instituut van den Heer VAN EETEN vestigt zijn depôts voor vermogenden in apotheken. Voor het publiek is de prijs vastgesteld op f 1.75 per fleschje.

Het Pathologisch Instituut, gebonden door 's Ministers bepaling, dat het in dat Instituut bereide serum alleen kosteloos mag worden uitgereikt aan on- en minvermogenden en aan instellingen van weldadigheid, vestigt zijn depôts deels in Ziekenhuizen, die behoefligen verplegen, deels in apotheken, waar het serum op voorschrift der Geneeskundigen, gecontrasigneerd door of vanwege den betrokken Burgemeester — ten bewijze, dat de persoon of de personen, ten behoeve van wie het voorschrift is gedaan, on- of minvermogend zijn — kosteloos wordt uitgereikt. Daar de Regeering vergunning heeft verleend, om gebruik te maken van de hulpmiddelen van het Pathologisch Instituut en bovendien geldelijken steun heeft toegezegd, verstrekt dat Instituut het serum mede kosteloos aan de klinieken der Rijks-Universiteiten.

Tot dusver zijn door het Pathologisch Instituut de volgende serum-depôts gevestigd te:

1°. *Amersfoort*, in de apotheek van den Heer W. A. VAN DEN BOVENKAMP, mede ten behoeve van naburige gemeenten.

2°. *Arnhem*, in de gemeente-apotheek, tevens ten behoeve van naburige gemeenten.

3°. *Assen*, in de apotheek van den Heer A. F. GOSSELAAR, mede ten behoeve van naburige gemeenten.

4°. *Deventer*, in de apotheek van het St. Geertruiden-gasthuis; mede ten behoeve van de naburige gemeenten Diepenveen, Voorst en Gorssel.

5°. *Doetinchem* (Stad-), in de apotheek van den Heer B. TEN BRUGGEN CATE, mede ten behoeve van naburige gemeenten.

6°. *Dordrecht*, in de apotheek van het Ziekenhuis, ook ten behoeve van naburige gemeenten.

7°. *Gouda*, in de gemeente-apotheek, tevens ten behoeve van lijders aan diphtherie in de gemeenten: Bodegraven, Reeuwijk, Boskoop, Gouderak,

Ouderkerk a/d IJsel, Nieuwerkerk, Haastrecht, Oudewater, Hekendorp en Stolwijk.

8°. *'s-Gravenhage*, in het Kinderziekenhuis ten behoeve van die inrichting.

9°. *Harderwijk*, in de apotheek van den Heer A. GREIDANUS.

10°. *Heerlen*, in de apotheek van den Heer DE HESSELLE, mede ten behoeve van naburige gemeenten.

11°. *Lecwarden*, in het Gemeentelijk Ziekenhuis onder toezicht van den Geneesheer-Directeur, tevens ten behoeve van naburige gemeenten.

12°. *Leiden*, in de apotheek van het Rijks-Ziekenhuis ten behoeve van die inrichting.

13°. *Leiden*, in de gemeente-apotheek.

14°. *Rotterdam*, in het Sophia-Kinderziekenhuis ten behoeve van die inrichting.

15°. *Streefkerk*, ten huize van den Heer Dr. G. BOOM, mede ten behoeve van naburige plaatsen.

16°. *Utrecht*, in de apotheek van het Ziekenhuis ten behoeve van de cliëniken, stedelijke afdeling en stad. De regeling der verstrekking aan lijders in naburige gemeenten kan geschieden door de Burgemeesters in overleg met den Directeur-Geneesheer van het Ziekenhuis.

17°. *Venlo*, in de apotheek van den Heer H. B. J. VAN RIJN, mede ten behoeve van naburige gemeenten.

18°. *Zalt-Bommel*, in de apotheek van den Heer J. VAN TRIGHT, mede ten behoeve van naburige gemeenten.

19°. *Zwolle*, in de apotheek van den Heer G. ENGELS BOUWERS, ook ten behoeve van naburige gemeenten.

Om den in de depôts aanwezigen voorraad op aanvraag dadelijk te kunnen aanvullen, vernieuwen of vergrooten, zal bij de vestiging van nieuwe depôts (Zutphen, Delft, Tilburg, 's-Hertogenbosch, Breda, Baarn, Hoogeveen, Helmond, Coevorden, Middelharnis zullen binnen enkele dagen worden voorzien) rekening worden gehouden met de quantiteit serum, die het Pathologisch Instituut bezit. Deze laatste is evenwel steeds zoo groot, dat in Gemeenten, die nog niet zijn voorzien, op aanvraag van den Burgemeester dadelijk een depôt kan worden gevestigd, indien aldaar diphtherie is geconstateerd, gelijk bijv. reeds is geschied te Harderwijk, Zalt-Bommel, Doetinchem en Streefkerk. Voorts worden Ziekenhuizen, waar behoefligen worden verpleegd, op aanvraag zoo spoedig mogelijk voorzien.

Aan particulieren mag het Pathologisch Instituut noch kosteloos, noch tegen betaling genees-serum afleveren. Geneeskundigen, die serum Rheno-trajectinum wenschen, behoeven zich in spoedeisende gevallen slechts te wenden tot het Bacterio-therapeutisch Instituut van den Heer VAN EETEN of zijn depôts. Zij kunnen trouwens— velen in den lande is dit, gelijk mij is gebleken, nog niet bekend — het genees-serum van het Kinder-Ziekenhuis te Amsterdam kosteloos verkrijgen, zoowel ten behoeve van vermogenden als van behoefligen. Op grond van eigen onderzoek kan ik verzekeren, dat ook het serum van het Kinder-Ziekenhuis te Amsterdam van uitstekende kwaliteit moet worden genoemd.

Utrecht, 2 Juli 1895.

C. H. H. SPRONCK,